

en omfattande serie med handlingar som berör stadens finanser från och med år 1363. I serien bouppteckningar är de äldsta från år 1530, men speciellt givande är de många bouppteckningarna från 1600-talet. Också många av de viktigaste handelshusens handlingar har bevarats. Som exempel kan nämnas bröderna Veckinghusen, Lütke von Menden, Helmich Ficke, Benedix von Schloten och många fler. De äldsta skepplistorna är från första hälften av 1400-talet och speciellt rikligt är materialet från 1600- och 1700-talet. Arkivet har ordnats med särskilda serier som Finnland, Suecica, Polonica, Rossica, Danica m.m. men givetvis ingår handlingar med betydelse för Finlands historia i många andra serier.

Den del av arkivet som fördes till Tyskland mikrofilmades där och filmerna har delvis anskaffats till riksarkivet i Helsingfors. Redan på 1930-talet togs fotostater på vissa, mycket begränsade, delar av arkivet för det finländska riksarkivets räkning.

Stadsarkivet i Tallinn har mycket fina utrymmen i tre nyrestaureerade hus. Besluten om en utländsk forskare ska få tillgång till handlingarna fattas numera på platsen och inte i Moskva. Det innebär i praktiken att ett betydande byråkratiskt problem har minimerats.

Lena Törnblom

Finland och Polen i det ryska riket

Åtminstone sedan U.L. Lehtonens forskning har det funnits en benägenhet att jämföra och jämföra Polens och Finlands ställning inom det ryska riket före 1917. Även om olikheterna är påfallande finns det också paralleller. Överväganden av detta slag motiverade School of Slavonic and East European Studies att arrangera konferensen "Finland and Poland in the Russian Empire. A Comparative Study of Contacts, Attitudes and Perceptions 1700–1917" som hölls i London den 13–17 december 1917 i en atmosfär som präglades av de pågående förändringarna i Europa. Ordförande för organisationskommittén var Michael Branch, Finland representerades av Osmo Jussila och Polen av Antonin Maçzak. Konferensen var uppbyggd med föredrag från vardera landet. Den ryska synpunkten kom i någon mån att lysa med sin frånvaro eftersom de inbjudna föredragshållarna från Sovjetunionen behandlade ämnen som var relativt perifera för huvudproblematiken.

Målsättningen var att uppnå komparativa perspektiv, men som man kanske kunde vänta var detta relativt svårt då det inte var möjligt att koordinera föredragen i förväg. Bäst i detta avseende lyckades de sessioner som behandlade unionsaspekter och förvaltning samt ekonomi, i det förra fallet på grund av en sedan länge pågående komparativ forskning och diskussion. En av centralfigurerna i denna, Edward C. Thaden jämförde de traditionella eliternas roll i nationsbygget i Rysslands västliga randområden. Jussila och Barbara Grochulska diskuterade hur Finland respektive Polen kom under ryskt styre, Janet Hartley granskade de konstitutionella experimenten under Alexander I, Hubert Izdebski jämförde de olika delarna av Polen under främmande styre, Robert Schweitzer den finländska varianten av autonomi jämfört med andra och John Screen militären i Finland. Frågor rörande lagaspekter granskades av Jukka Kekkonen och Elzbieta Kaczyńska.

Inom den ekonomisk-historiska sektionen behandlade Erkki Pihkala och Jacek Kochanowicz de båda ländernas ekonomiska tillväxt medan Viljo Rasila behandlade den agrara frågan i Finland och Lech Trzeciakowski moderniseringsaspekter på den polska utvecklingen. Siffermaterialet rörande tillväxten möjliggjorde intressanta jämförelser där Finlands tillväxt kontrasterades förmånligt i ett långt perspektiv; samtidigt påpekade de polska deltagarna att det inte är möjligt att konstruera lika goda sifferserier för ett delat land och att moderna erfarenheter påverkat polackeras inställning till statistik. Ett för de finländska deltagarna nyttigt påpekade gjorde den polske kommentatorn till Rasilas föredrag som menade att jämfört med Polen hade Finland inget agrarproblem alls.

Andra sektioner gällde kultur där G.M. Kovalenko tog upp den finländska historieskrivningen rörande Ryssland under 1700-talet, Stanislaw Eile bilden av Ryssland och ryssarna i den polska romantiken, Ben Hellman receptionen av rysk kultur i Finland. En sektion gällde migration som behandlades av Andrzej Szwarc och Max Engman, en annan utbildning med föredrag av Martti Kuikka, Janusz Tomiak och Raimo Pullat. Frågor rörande etnicitet och identitet behandlades av Stefan Kieniewicz (om att vara polack i ett delat land), Zygmunt Lukawski (russificering), Hannes Sihvo (eticitet och språk i Finland) och Vytautas Merkys (den litauiska nationalitetsrörelsen inför polonisering och russificering).

Anthony Upton hade den otacksamma uppgiften att sammanfatta konferensen och han konstaterade att Finland och Polen var fundamentalt olika och att det nästan enda gemensamma var bandet till Ryssland och den relativt separata ställningen inom riket, liksom även en starkare ekonomi än resten av riket. Dessa faktorer erkändes

som bas för självständighet efter 1917 av både bolsjeviker och vita ryssar. Skillnaderna bestod inte bara i att Polen var ett delat land, vars resningar slogs ned bl.a. av finländare, utan också i att Polen hade en stolt historia, medan Finland 1809 var tabula rasa. Upton travesterade tobaksvarningarna och konstaterade att historia kan vara farligt för hälsan.

Även om egentliga komparationer inte kunde göras under konferensen bidrog föredragen dels till en ökad förståelse av det ryska rikets mångfald, dels till att profilera respektive lands specifika historiska särdrag. Avsikten är att föredragen skall utges i tryck och de kommer säkert att bilda underlag för fortsatt komparativt arbete. Under konferensen diskuterades även möjligheterna att ordna en motsvarande konferens senare.

M.E.

Tjugoförsta Nordiska historikermötet i Umeå 15–19.6.1991

För första gången sedan gemensamma historikermöten började hållas i Norden 1905 äger nästa kongress rum i Norrland. Historiska institutionen i Umeå, som är huvudorganisatör, känner stor glädje över förtroendet att få arrangera det XXI Nordiska historikermötet och kommer att göra sitt bästa för att junidagarna här skall bli så givande som möjligt. Förutom det vetenskapliga programmet kan vi bl.a. fresta med sol nästan dygnet runt och Umeå kammarmusikfestival – natur och kultur i skön, norrländsk tappning.

Vi är speciellt angelägna om att denna gång försöka återvinna historielärarna och de yngre forskarna till de nordiska historikermötena. Det intressanta programmet, hoppas vi, skall locka till stort deltagande från dessa nyckelgrupper i historikersamhället.

Två huvudtemata dominerar programmet. Det ena har rubriken *Icke skriftliga källor* och både källfunktionen och den kommunikativa aspekten kommer att behandlas. Här kommer filmen, stillbilden, muntlig historia, museerna, radio och TV att tas upp som särskilda moment.

Det andra huvudtemat gäller *Människa och miljö*, som bekant inte bara ett nutida problem, ämnet kommer att belysas tvärvetenskapligt